

**Commissie Overleg en Voorlichting
Milieuhygiëne Vliegbasis Leeuwarden**

Secretariaat:
Postbus 40184
8004 DD ZWOLLE
telefoon: 038-4572401
telefax: 038-4572399
mh.mudde@mindef.nl

VERSLAG

Achtentwintigste vergadering Commissie Overleg en Voorlichting
Milieuhygiëne Vliegbasis Leeuwarden van 20 november 2006

Aanwezig :

Dhr. T. Baas (voorzitter)	Gedeputeerde Provincie Fryslân
Dhr. A.L. Bennen (vanaf 16.45 u)	Gemeente Leeuwarden
Mevr. Y. Bleize(tot 16.45 u.)	Wethouder Gemeente Leeuwarden
Dhr. A.J. Bousema	Omwonenden Tytsjerksteradiel
Mevr. G. van Delft-Jaasma	Burgemeester Gemeente Menaldumadeel
LtKol Mr. H. Faber	Commando Luchtstrijdkrachten Hoofd Sectie Geluidhinder
Mevr. F. Haites	Wethouder Gemeente Leeuwarderadeel
Dhr. T. Miedema	Provincie Fryslân
Maj G. E. Van der Meijden	Hoofd Luchtverkeersbeveiliging Vliegbasis Leeuwarden
Dhr. drs. M.H. Mudde (secretaris)	Dienst Vastgoed Defensie Directie Noord
Kol B.A.F. Ruijs	Commandant Vliegbasis Leeuwarden
Mevr. H. Rijpstra	Wethouder Tytsjerksteradiel
Maj F. Sikkens	Vliegbasis Leeuwarden Hoofd Staf Voorlichting
Dhr. K.D. Stormer	Omwonenden Leeuwarden
Dhr. drs. J.M. Vaneman	VROM Inspectie Noord
Dhr. G. Verf	Omwonenden Menaldumadeel
Dhr. G.F.J. Veldman	Omwonenden Leeuwarderadeel

5 belangstellenden

Afwezig:

Dhr. drs. Kl.Vos Milieuplatform Leeuwarden

1. **Opening:**

De voorzitter opent de vergadering en heet de aanwezigen welkom, met name de nieuwe bestuurlijke vertegenwoordigers van de gemeenten Leeuwarden (mevr. Bleize), Leeuwarderadeel (mevr. Haites) en Tytsjerksteradiel (mevr. Rijpstra). Daarnaast memoreert hij dat dhr. Ruijs voor het laatst als Commandant van de Vliegbasis Leeuwarden deelneemt aan het overleg.

2. **Mededelingen:**

De secretaris deelt het volgende mede:

- * Er zijn geen berichten van verhindering.
- * De vergaderstukken zijn toegezonden met de agenda en het verslag van de vorige vergadering.
- * Uitgereikt zijn:
 - de mogelijk abusievelijk niet meegezonden aandachtspuntenlijst (agendapunt 6)
 - de notitie van dhr. Verf betreffende het avondvliegen (agendapunt 9)
 - de klachtenrapportage betreffende de maand oktober (agendapunt 8.1).

3. **Suggesties voor te bespreken onderwerpen.**
Dhr. Verf wijst erop dat in afwijking van het gestelde in het verslag van de vorige vergadering het onderwerp Frisian Flag niet is geagendeerd. **De secretaris** antwoordt dat dit niet is gedaan (*nader: wel indirect door vermelding op de aandachtspuntenlijst*), omdat hem was gebleken dat deze oefening dit jaar opnieuw niet zal worden gehouden. **Dhr. Verf** vindt dit een interessante ontwikkeling en vraagt naar de achtergronden van dit besluit. **Dhr. Ruijs** antwoordt dat in beide jaren de vliegbasis daartoe reeds te zeer is belast met de (voorbereiding op de) operaties in Afghanistan en diverse oefeningen (beide jaren FWIT en in 2006 het NATO examen TACEVAL) .
4. **Inventarisatie gesprekspunten publiek.**
De voorzitter vraagt of er op de publieke tribune personen zijn die bij een van de agendapunten het woord wensen te voeren. **Mevr. Tigheelaar** uit Marssum geeft te kennen dit te willen doen betreffende:
- de (*met het verslag van de vorige vergadering met nummer LW/06.27/8 meegezonden*) brief van Kolonel Hapen betreffende de rapportage geluidbelasting Luchtvaartwet over het jaar 2005. **Mevr. Tigheelaar** stelt dat zij nooit antwoord heeft gekregen betreffende de eerder door haar gestelde vragen betreffende de in de brief genoemde bevoegde ambtenaar van het Ministerie van VROM. Ze vraagt of deze ambtenaar specifieke kennis heeft over de militaire luchtvaart en de daarmee samenhangende geluidhinderproblematiek. Voorts vraagt zij hoe vaak het de afgelopen 14 jaar is voorgekomen dat de invoergegevens betreffende de vliegbewegingen op zijn verzoek beschikbaar zijn gesteld. Zij acht dit noodzakelijk voor een democratische controle. Voorts vindt zij dat er naast de formele controle een controle van de daadwerkelijke vliegbewegingen door een onafhankelijke deskundige moet plaatsvinden. **Dhr. Vaneman** zegt toe navraag te doen betreffende de werkwijze van de gescreende ambtenaar van het Ministerie van VROM en de gestelde vragen te beantwoorden. (*Noot: punt opgenomen op aandachtspuntenlijst*).
 - de klachtenrapportages. De voorzitter zal hiertoe bij agendapunt 8 gelegenheid bieden.
5. **Verslag vorige vergadering.**
Het verslag van de op 24 april 2005 gehouden zevenentwintigste vergadering van de commissie (toegezonden als *nr.LW/06.28/1*) wordt ongewijzigd goedgekeurd. Er worden geen opmerkingen gemaakt naar aanleiding van het verslag.
6. **Lijst van aandachts- en actiepunten (nr. LW/06.28/2).**
De voorzitter stelt de aandachts- en actiepunten aan de orde, voor zover deze niet zijn afgedaan c.q. zijn geagendeerd zijn voor deze vergadering:
- * Punt 1: Nieuwe leden commissie:
Van de gemeente Leeuwarden is bericht ontvangen betreffende de opvolging van mevr. Hafkamp door mevr. Bleize. Bij punt 1 van de agenda is voorts reeds ingegaan op de nieuwe bestuurlijke vertegenwoordigers van de gemeente Leeuwarderadeel en Tytsjerksteradiel. Op een vraag van **dhr. Verf** antwoordt **dhr. Faber** dat begin volgend jaar een cursus zal worden georganiseerd voor de nieuwe leden van alle COVM's.
7. **Ingekomen/opgevraagde/verzonden stukken.**
* Brief Ministerie van Defensie over de goedkeuring van de begroting voor 2006 (nr. LW/06.28/4)
Deze brief wordt voor kennisgeving aangenomen.
8. **Klachtenbehandeling.**
- 8.1 **Klachtenoverzichten Staf Voorlichting vliegbasis Leeuwarden.**
- * Overzicht april 2006 (toegezonden als nr. LW/06.28/3a)
Dhr. Stormer wijst erop dat abusievelijk is gesteld dat het totaal aantal klachten over 2005 113 betrof. Dat aantal had evenwel betrekking op de eerste vier maanden van 2006.
 - * Overzicht mei 2006 (per abuis eveneens toegezonden als nr. LW/06.28/3a)
Dhr. Stormer wijst erop dat hier dezelfde fout is gemaakt als in het overzicht over april. Bovendien is voor de maand april het totaal aantal klachten opgeteld tot 18 in plaats van 19. Dat is weer het gevolg van het aantal klachten uit Cornjum dat in die maand 2 had moeten zijn in plaats van 1.

* Overzicht juni 2006 (toegezonden als nr. LW/06.28/3b)

Dhr. Veldman merkt op dat uit de piek in het aantal klachten (totaal 153) blijkt dat juni voor de omgeving van de vliegbasis een bewogen maand is geweest. Het is hem opgevallen dat een relatief groot aantal klachten uit Leeuwarden (64) en Deinum is gekomen en vraagt wat hier de verklaring voor is. Hij stelt dat hem is gebleken dat bewoners van dichtbij gelegen dorpen niet meer klagen, omdat men ervan uitgaat dat het toch niet helpt.

Dhr. Verf sluit zich aan bij dhr. Veldman en vraagt daarnaast om uitleg betreffende een klacht op 9 juni uit Akkrum betreffende het gebruik van baan 09. Daarnaast maakt hij een compliment aan de Commandant van de vliegbasis betreffende zijn brief van 20 juni aan de indieners van de klachten, waarin hij duidelijk stelling heeft genomen betreffende de onacceptabele handelwijze van het Amerikaanse demonstratieteam de Blue Angels.

Dhr. Stormer wijst erop dat in de samenvattende tabel het aantal klachten voor de maand mei is getotaliseerd op 12 terwijl dat 10 had moeten zijn.

Dhr. Ruijs antwoordt dat het record aantal klachten over deze maand voor een belangrijk deel (99 klachten in 15 minuten) het gevolg was van de op de donderdag voorafgaand aan de open dagen van de Koninklijke Luchtmacht op een hoogte van 700 ft uitgevoerde vliegbewegingen door de Blue Angels. Deze vliegbewegingen waren niet in overeenstemming met de regulier vliegprocedures. Hij merkt op dat hij de commandant van dat team direct bij zich heeft geroepen en hem heeft gewaarschuwd dat bij herhaling de vliegactiviteiten van het team direct gestopt zouden dienen te worden. Daarnaast heeft hij met de door dhr. Verf genoemde brief excuses aangeboden aan de indieners van de klachten. **Dhr. Ruijs** voegt daaraan toe dat het intensieve vliegprogramma op de beide open dagen verhoudingsgewijs weinig (totaal 16) klachten heeft opgeleverd. Met betrekking tot de klacht vanuit Akkrum merkt **dhr. Ruijs** op dat de betreffende vliegbeweging op aanzienlijke hoogte is uitgevoerd, maar dat het om een zelden gebruikte route ging, zodat de klager niet gewend is aan vliegtuiggeluid. **Dhr. Van der Meijden** is van mening dat dhr. Veldman de verkeerde conclusie trekt betreffende het relatief lage aantal klachten uit de dicht bij de vliegbasis gelegen dorpen. Hij stelt dat de vliegbasis serieus omgaat met alle klachten, maar dat niet gereageerd kan worden als deze niet worden ingediend.

* Overzicht juli 2006 (toegezonden als nr. LW/06.28/3c)

Dhr. Veldman wijst erop dat het aantal klachten in deze maand nog hoger was (165) dan in juni, terwijl er in deze maand geen open dagen of grote oefeningen waren. Opvallend is een tijdvak van 5 dagen, waarin 78 klachten werden ingediend. Hij veronderstelt dat het mooie weer een rol heeft gespeeld, maar merkt tevens op dat als reguliere vliegbewegingen zoveel klachten opleveren daar dan toch maar iets aan gedaan moet worden.

Dhr. Verf is het opgevallen dat in de periode tussen 24 en 28 juli 26 klachten zijn ingediend. De mogelijke oorzaak hiervoor was de inzet van de F15 gevechtsvliegtuigen als oefenvijand in het kader van de oefening FWIT. Hij stelt voor om bij een volgende FWIT te kiezen voor een andere oefenvijand (bijvoorbeeld F16 vliegtuigen) omdat die minder hinder veroorzaken.

Dhr. Ruijs betreurt het hoge aantal klachten. Een van de oorzaken is volgens hem inderdaad het mooie weer in een periode dat veel mensen vrij hadden. Daarnaast is op een aantal onverwachte momenten een Alfa Scramble uitgevoerd in het kader van de QRA taak van de vliegbasis. Voorts is in de eindfase van de FWIT oefening het vliegen in grotere formaties (8 tegen 12 vliegtuigen) beoefend boven de Noordzee, waardoor een relatief groot aantal vliegtuigen in korte tijd moest starten vanaf de vliegbasis. Hij stelt dat het moeilijk is hier een oplossing voor te vinden. In verband met de briefing vooraf en de debriefing achteraf is het nodig dat alle vliegtuigen opereren vanaf dezelfde vliegbasis. Voorts is de F15 de best mogelijke tegenstander. **Dhr. Veldman** vraagt of de inzet van een tankvliegtuig, zoals eerder besproken, een oplossing zou kunnen bieden. **Dhr. Ruijs** bevestigt dat als binnenkort een extra tankvliegtuig beschikbaar komt voor dit soort oefeningen de starts in de tijd verspreid kunnen worden. Daarnaast wordt er naar gestreefd een groter deel van de oefening in het buitenland uit te voeren. Daarnaast is ook onderkend dat de maand juli geen geschikte maand is voor dit soort oefeningen. Dit jaar kon de oefening even wel niet in juni worden gehouden in verband met de open dagen.

Dhr. Verf memoreert dat 16 jaar geleden wel eens is gesteld dat dit soort oefeningen niet meer gehouden zouden hoeven te worden vanaf uitsluitend de vliegbasis Leeuwarden in verband met de aanschaf van een nieuwe oefenfaciliteit. **Dhr. Ruijs** neemt aan dat bedoeld wordt op de ACMI. Dit systeem is even wel verouderd en biedt geen oplossing. Dat geldt ook voor het gebruik van video conferentie wat altijd minder effectief is dan face-to-face briefing.

* Overzicht augustus 2006 (toegezonden als nr. LW/06.28/3d)

Dhr. Verf merkt op dat 20 van de 35 klachten in augustus betrekking hadden op een en dezelfde gebeurtenis en vraagt om uitleg. **Dhr. Ruijs** antwoordt dat het hier ging om een oefening in het onderscheppen van een helikopter in de omgeving van Veerwoude, waarbij op een afwijkende minimum vlieghoogte van 300 ft is

Gevlogen. Daartoe is een bijzonder vlieggebied ingesteld. Dergelijke oefeningen worden doorgaans bij de Marnewaard of de kop van de Afsluitdijk gehouden.

- * Overzicht september 2006 (toegezonden als nr. LW/06.28/3e).

Dhr. Verf vraagt naar aanleiding van een klacht op 14 september, welke woning in Jelsum niet geïsoleerd zou zijn. Als bestuurslid van de Stichting Geluidwerende Voorzieningen gaat hij ervan uit dat alle woningen in Jelsum geïsoleerd zijn. **Kol Ruijs** zegt toe dit na te gaan. ((*Noot: punt opgenomen op aandachtspuntenlijst*).

- * Overzicht oktober 2006 (uitgereikt en nogmaals bijgevoegd bij dit verslag als nr. LW06.28/3f).

Dit overzicht geeft geen aanleiding tot het maken van opmerkingen.

De voorzitter geeft mevr. Tigchelaar de gelegenheid om bij dit punt gebruik te maken van het spreekrecht voor het publiek. **Mevr. Tigchelaar** stelt dat door de vorige commandant van de Vliegbasis, Kolonel Mulder, tijdens een COVM vergadering toegezegd is dat zowel de klachtenafhandeling als de rapportage zorgvuldiger en uitgebreider zou plaatsvinden, maar dat zij dat nog niet terugziet in de rapportages. Zij geeft aan haar eigen klachten nauwelijks terug te kunnen vinden. Ook is zij van mening dat de medewerkers van de Staf Voorlichting niet bereid zouden zijn de klachten te onderzoeken en ten onrechte direct door verwijzen naar de commissie. Zij is van mening dat de afdeling voorlichting tekort schiet en dat er op deze wijze geen democratische controle op de klachten mogelijk is. Ook is zij van mening dat te gemakkelijk zogenoemde “notoire klagers” buiten de rapportage worden gehouden. Tot slot vraagt zij de basiscommandant om de toezegging van zijn voorganger uit te voeren.

Kol Ruijs benadrukt dat de Staf Voorlichting het visitekaartje van de vliegbasis is. Dat houdt in dat er goed geluisterd moet worden naar de klachten en dat in voorkomend geval de oorzaak van de klacht onderzocht dient te worden en de dat conclusies zo goed mogelijk genoteerd moeten worden in de rapportage. Volgens hem wordt er op dit moment daadwerkelijk ook zo gewerkt.

8.2 Afschriften schriftelijk ingediende/afgedane klachten.

Er is geen correspondentie betreffende klachten ontvangen

8.3 Jaarverslag geluidhinderklachten 2005

Het door de Sectie Geluidhinder van de Luchtmacht opgestelde landelijke klachtenoverzicht over het jaar 2005 (toegezonden als nr. LW/06.28.5) wordt voor kennisgeving aangenomen.

9 Avondvliegen

Dhr. Verf geeft een toelichting op de (als nr. LW/06.28/6 toegezonden) notitie betreffende de door de omwonendenvertegenwoordigers uitgevoerde inventarisatie van de voorkeuren van de Verenigingen voor Dorpsbelangen betreffende de invulling van het avondvliegen. Hij wijst erop dat in tegenstelling tot een eerdere peiling onder de leden van de commissie de inventarisatie dit keer wel heeft geleid tot een duidelijke voorkeur en wel voor de variant met twee waves op uitsluitend de maandag en de dinsdag. Verder merkt hij nog op dat voor dit jaar nog niet gebruik gemaakt kan worden van de inzet van een tankvliegtuig.

Dhr. Ruijs vindt het een goede zaak dat een duidelijke voorkeur is uitgesproken. Hij bevestigt dat de 3^e DC10, die bewust is aangeschaft om de tankvliegtuigen meer beschikbaar te hebben voor dit soort oefeningen dit jaar nog niet beschikbaar is. Dit kan in de toekomst de problematiek verlichten. **Dhr. Ruijs** legt uit dat het avondvliegen van tegenwoordig niet meer alleen gericht is op het beoefenen van de start en landing bij duisternis, maar tevens op de complexe operaties waarbij boven de Noordzee bij duisternis oefendoelen aangevallen worden. Daardoor dienen tegenwoordig de oefeningen besloten te worden met een uitgebreide debriefing. Indien de vliegers tegen 23.00 uur terug zijn op de basis, kan die debriefing in de praktijk duren tot 2 uur 's nachts. Hierdoor zijn de vliegers de volgende ochtend nog niet inzetbaar voor een normaal dagprogramma. Vandaar dat er een operationele voorkeur is voor het vliegen gedurende vier dagen per week. Die variant heeft ook de voorkeur van de Medezeggenschapscommissie van de vliegbasis en moet rekening gehouden worden met de planning van de vliegbasis Volkel. Deze overwegingen hebben ertoe geleid dat in de eerste helft van het lopende avondvliegseizoen vier dagen per week is gevlogen. Het voornemen is om volgend jaar in de weken 2, 3, 4, 7 en 8 ook op deze manier te vliegen. **Kol Ruijs** zegt toe dat in het najaar van 2007 een proef zal worden gehouden waarbij gevlogen zal worden volgens de aanbeveling uit de notitie van de omwonendenvertegenwoordigers. Deze proef zal dan eind 2007 worden geëvalueerd. Uitzondering daarop zijn 3 weken waarop in verband met specifieke oefeningen (TACEVAL, Klu examen en basisoefening) toch 3 a 4 avonden per week zal worden gevlogen.

Dhr. Verf spreekt zijn waardering uit over de wijze waarop dit wordt opgepakt. Hij vindt het een goed voorbeeld, dat overleg in de commissie kan helpen om de hinder te beperken.

10. **Informatie over gebruik vliegbasis**

Dhr. Ruijs geeft een opsomming van de diverse activiteiten van de vliegbasis Leeuwarden in de afgelopen periode. Hij noemt in dat verband de Open Dagen, de FWIT en de stationering in Kandahar sinds 11 november. Volgend jaar zal deze stationering worden voortgezet en zullen er oefeningen zijn in de Verenigde Staten en Canada. Op de vliegbasis zal van week 18 tot 29 weer een FWIT worden gehouden. Na een onderbreking van vier weken zal de air-to- ground fase grotendeels in het buitenland worden gehouden. In de 2^e helft van volgend jaar is het NATO-examen OPEVAL en een aantal basisoefeningen.

Tenslotte merkt dhr. Ruijs op dat (in verband met baanrenovatie op de vliegbasis Gilze Rijen) de vliegbasis Leeuwarden niet pas in 2009, zoals de bedoeling was, maar reeds in 2008 weer aan de beurt is voor het organiseren van de Open Dagen van de Koninklijke Luchtmacht.

11. **Begroting**

De secretaris licht toe dat op de (*als nr. LW/06.28/7 toegezonden*) ontwerp-begroting voor 2007 abusievelijk nog de oude normbedragen voor de diverse vergoedingen zijn aangegeven. Deze zullen worden aangepast. Voor het overige wordt ingestemd met de ontwerp-begroting. **De secretaris** zal deze indienen bij het Ministerie van Defensie.

12. **Rondvraag**

Er wordt geen gebruik gemaakt van de rondvraag

De voorzitter memoreert dat dit de laatste COVM vergadering is geweest van dhr. Ruijs. **Dhr. Ruijs** vult aan dat hij op 15 februari 2007 het commando over de vliegbasis Leeuwarden zal overdragen aan Kolonel Den Drijver. Hij gaat zelf nog tot juli 2007 de functie van commandant van de luchtmachteenheid in Kandahar Afghanistan vervullen en daarna met pensioen. **De voorzitter** dankt **dhr. Ruijs** voor zijn plezierige inbreng in de COVM en hoopt dat het hem goed gaat in Afghanistan.

13. **Sluiting**

De voorzitter deelt mede dat de volgende vergaderingen van de commissie zullen plaatsvinden op 23 april en 26 november en sluit de vergadering.